

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2020"

**การบริหารจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม
 กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต**
**Participatory Social Welfare Administration for The Elderly :
 A Case Study in Mueang District Phuket Province**

รศ.ประภาศรี อึ้งกุล¹

ผศ.ดร.บัญญัติ ไวก้อง²

¹อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่กรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่กรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่กรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วม และเพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการจัดการความรู้การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่กรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2559 ถึงเดือนตุลาคม 2560 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีประชาคม และการจัดเวทีสามระดับ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ คือ จัดให้มีสวัสดิการเกี่ยวกับค่าชดเชย ค่าทดแทน การรักษาพยาบาล กองทุนเงินสมทบเพื่อช่วยเหลือและเน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ ที่อยู่อาศัย เงินช่วยเหลือจากการเสียชีวิต โครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน เพิ่มกิจกรรมให้ผู้สูงอายุและลูกหลานได้ทำร่วมกัน เพื่อดูแลผู้สูงอายุ ไม่ผลักภาระให้กับหน่วยงานภาครัฐ โดยร่วมมือกับศูนย์พัฒนาอาชีพผู้สูงอายุที่กระจายอยู่ตาม ตำบลรัชฎา ตำบลเกาะแก้ว ตำบลฉลอง ตำบลไม้ขาว ตำบลกมลา การมีส่วนร่วมในการทำงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ต้องทำงานร่วมกันทั้งด้านภาคประชาสังคม ผู้สูงอายุ และภาคีเครือข่าย จัดให้มีสถานที่ออกกำลังกาย ทำกิจกรรม หรือประชุมของผู้สูงอายุ เบี้ยผู้สูงอายุ ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพในปัจจุบัน เนื่องจากภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยว มีค่าครองชีพสูง และในแต่ละเดือน ออกไม่ตรงตามกำหนด ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ความร่วมมือกันของบุคคลที่มีจิตอาสา รวมกันเป็นเครือข่าย ภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ภาคชุมชน กองทุนสวัสดิการสังคม ที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ เป็นคลังปัญญา จัดโครงการที่ตรงตามความต้องการ และแก้ปัญหาผู้สูงอายุ โดยมีคนรุ่นใหม่เข้าร่วมกิจกรรมด้วย อำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการเข้ารับ

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11
"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2020"

บริการจากหน่วยงานต่าง ๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ นโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมช่วยเหลือผู้สูงอายุไม่ชัดเจน ไม่เพียงพอ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ การพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนชนไม่มีความต่อเนื่อง ความล่าช้าในการรับสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุไม่ได้วางแผนที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การบริหารจัดการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เรื่องสิทธิสวัสดิการให้มากขึ้น การให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ เรื่องสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ การบูรณาการจากหน่วยงาน 3 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อบริหารจัดการสวัสดิการให้ทั่วถึง การสร้างความร่วมมือเป็นอาสาสมัคร เป็นจิตอาสาในการดูแลผู้สูงอายุ การกระจายอำนาจอย่างจริงจัง กระจายงบประมาณให้แก่ท้องถิ่น หาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมและการจัดการความรู้เกี่ยวกับอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, สวัสดิการสังคม, มีส่วนร่วม, ผู้สูงอายุ

Abstract

National Research Council of Thailand has approved of the project titled "Participatory Social Welfare Administration for the elderly : A case study in Phuket province. The purpose of this study was to study the appropriate patterns of social welfare for the elderly, in the area of participatory case study; to study the factors affecting the success and failure of social welfare for the elderly, in the area of participatory case study and to study the effect of knowledge management on social welfare for the elderly, in the area of participatory case study. The research was conducted between November 2016 and October 2016. This study was conducted as a qualitative research by means of deep interviews, group discussion, community forum and the three stage-setting to obtain information on the appropriate forms of social welfare for the elderly. Factors affecting the success and failure of social welfare for the elderly indicated that the elderly Social Welfare Administration and the effects of knowledge management in exchange of cognitive analysis were based on research objectives. There are 3 levels of academic instruction, including the level of academic institutions, and the elderly themselves. The study indicated that the appropriate form of welfare for the elderly is to provide welfare benefits, revolving fund that is supported by various agencies

contribution to help and focus on activities for the elderly. Provincial Administrative Organization and Local Government Organization should cooperate to assist the elderly in the housing issue, funeral funding and fixing the existing problems by providing a project regarding the elderly and organizing fellowshiping and visiting old friends apart from increasing the activity for the elderly and their children to work together. In order to care for the elderly; do not push the burden on government agencies, but; to collaborate with the Vocational Development Center where the elderly are distributed in Rassada District, KohKaeo District, Chalong Sub-district, Mai Khao District, and Kamala District Participation in assisting the elderly instead. Collaborated work in the public, the elderly, and the network would provide a place for exercise, activities or meetings of the elderly. Older people are not able to pay for their living expenses because Phuket is a touristy province with high cost of living and it does not meet the pay day scheduled monthly. Factors Affecting the Success of Social Welfare for the Elderly indicated that collaboration of people with volunteering was a network of public sector, local community, and social welfare funds to develop the potential of the elderly defined as the intellectual property to organize the project that would meet the needs and solve the problems of the elderly to also prepare for various aspects for the elderly. New generation of people also participated in activities. It also helped facilitate the elderly to access services from various agencies. Factors affecting the failure of social welfare for the elderly was that the government's policy on social welfare for the elderly is unclear and insufficient with no cooperation of the various sectors involved. Besides the development of the Community Welfare Fund is not continuous, i.e. delay in social welfare benefited. Therefore the elderly did not plan to enter the aging society. Management of Social Welfare for the Elderly should be more focused on the elderly support from various agencies on welfare issues such as increasing an adequate knowledge and public relations on welfare for older people. Integration from 3 ministries; Ministry of the Interior, Ministry of Public Health and Ministry of Social Development and Human Security has collected the Social Map data of the population in the area in order to be able to manage the welfare thoroughly. Volunteering collaboration as a volunteer in the care of the elderly was recommended through publicity in various agencies. Decentralization and distribute the budget to the local was also implemented for

channels to distribute products of the elderly as well as management of occupational knowledge to generate income for the elderly. There are continuous activities which should have space to explore issues of the elderly to develop the potential of the elderly by training courses, titled "Participatory Elderly Management, Phuket Case Study in terms of strengthening the lifestyle of the elderly, (Laughter Therapy Development of Mental Health, Conquering the Disease) Program". "Participatory Elderly Management, Phuket Case Study in terms of strengthening the lifestyle of the elderly, (Health Promotion for the Elderly Friends' friend-help-friend)" and "Participatory Elderly Management, Phuket Case Study in terms of creating community products and development added value into the international market".

Keywords: Management, Social welfare, Participation, The elderly

บทนำ

สถานการณ์สังคมสูงวัยของไทยในอนาคตตัวเลขจากการคาดประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้แสดงให้เห็นว่าอีก 10 ปีข้างหน้า ในปี พ.ศ. 2566 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 14.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด เท่ากับว่าประเทศไทยจะกลายเป็น สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์และนับจากวันนี้ไปอีก 20 ปี ในปี 2576 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 18.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด ในขณะที่เวลานั้น สัดส่วนประชากรวัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีก็จะลดลงเรื่อย ๆ จากที่มีอยู่ร้อยละ 19 ในปี พ.ศ. 2556 จะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมดในปี พ.ศ. 2576 จึงกล่าวได้ว่าในเวลาไม่ถึง 20 ปีข้างหน้า ประเทศไทยก็จะกลายเป็น สังคมสูงวัยระดับสุดยอดเมื่อมีประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึงหนึ่งในสี่ของประชากรทั้งหมด (เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ, 2559)

สถานการณ์ประชากรสูงอายุ จังหวัดภูเก็ต ปี 2558 – 2573 จากการคาดประมาณประชากร พบว่า ปี พ.ศ. 2558 มีประชากรสูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 44,000 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 ของประชากรทั้งหมด ปี พ.ศ. 2563 มีประชากรสูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 52,600 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ของประชากรทั้งหมด ปี พ.ศ. 2568 มีประชากรสูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 63,800 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ของประชากรทั้งหมด ปี พ.ศ. 2573 มีประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 74,900 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 ของประชากรทั้งหมด ประชากรกลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดภูเก็ตที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงประชากรที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในอนาคต

ทำสถานการณ์ประชากรสูงอายุ จังหวัดภูเก็ต เข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวในอีก 10 - 15 ปีข้างหน้า (สำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ต, 2560)

จากสถานการณ์ดังกล่าว คณะวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยการจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเชื่อมโยงการดำเนินงาน มีการบูรณาการ การบริหารจัดการ ด้านงาน เงิน และคน ตามความเหมาะสมของบริบทเป็นสำคัญ มีความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ที่จะจัดการความรู้ร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย การลดข้อจำกัด อุปสรรคการดำเนินงานลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มการเข้าถึงโอกาสและการเข้าถึงสิทธิให้กับ กลุ่มเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่กรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการสวัสดิการสังคม สำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่กรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่กรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วม
4. เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการจัดการความรู้การจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่กรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาการจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่ ต.รัชฎา ต.วิชิต ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
2. ศึกษาการจัดการสวัสดิการสังคมของภาครัฐภาคท้องถิ่น และภาคชุมชน
3. ศึกษาการบริหารจัดการสวัสดิการสังคมด้านงาน เงิน และคน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการการจัดการสวัสดิการสังคม สำหรับผู้สูงอายุ ด้านงาน เงิน และคน ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต และเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในพื้นที่อื่น กลุ่มเป้าหมายอื่นต่อไป
2. เกิดการถอดบทเรียน การจัดการความรู้ของพื้นที่ที่จัดสวัสดิการสังคม พื้นที่จังหวัดภูเก็ต เพื่อการขยายผลในพื้นที่อื่นกลุ่มเป้าหมายอื่นต่อไป

3. เกิดแนวทางที่จะพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเป้าหมายอื่น ได้แก่ เด็กและเยาวชน ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และเข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม
4. เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันหลายระดับ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคชุมชน ภาคท้องถิ่น ภาคประชาสังคม มีการบูรณาการภาคีภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
5. นำผลงานวิจัยเผยแพร่สู่สาธารณชน

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้สูงอายุในชุมชน และท้องถิ่น ที่อยู่ในตำบลรัชฎา ตำบลวิจิต และตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 204 คน
2. ผู้นำหน่วยงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคชุมชน ที่รับผิดชอบจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในตำบลรัชฎา ตำบลวิจิต และตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 18 คน
3. ผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคชุมชน ที่รับผิดชอบจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในตำบลรัชฎา ตำบลวิจิต และตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 29 คน

ระยะเวลาทำการวิจัย

ระยะเวลาทำการวิจัย คือ 17 พฤศจิกายน 2559 – 16 ตุลาคม 2560

การเก็บข้อมูล

1. แบบสำรวจบริบทพื้นที่จัดสวัสดิการสังคม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามที่เป็นบริบทของจังหวัด อำเภอ ตำบล ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุบริบทสวัสดิการสังคมของพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ตำบลรัชฎา ตำบลราไวย์ และตำบลวิจิต
2. การสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปการสัมภาษณ์ระดับลึกที่ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีกำหนดคำตอบที่แน่นอนตายตัวมีเพียงแนวคำถาม (Guideline) ที่ตั้งไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคำถามที่ใช้และลำดับคำถามจึงเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นได้คณะผู้วิจัยมีอิสระในการเปลี่ยนแปลงคำถามได้ตามความเหมาะสมแต่ก็เป็นไปตามวัตถุประสงค์และผู้ถูกสัมภาษณ์ก็มีอิสระในการตอบ
 - 2.1 ผู้นำหน่วยงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคชุมชน ที่รับผิดชอบจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในตำบลรัชฎา ตำบลวิจิต และตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
 - 2.2 ผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคชุมชน ที่รับผิดชอบจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในตำบลรัชฎา ตำบลวิจิต และตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

2.3 ผู้สูงอายุในชุมชน และท้องถิ่น ที่อยู่ในตำบลรัชฎา ตำบลวิจิต และตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

2.4 นักวิชาการภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคชุมชน ที่อยู่ในตำบลรัชฎา ตำบลวิจิต และตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

3. การสนทนากลุ่ม และคณะวิจัยจัดให้มีการสนทนากลุ่ม โดยมีแนวทางในการสนทนากลุ่ม ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมได้ดำเนินการสนทนากลุ่มในตำบลรัชฎา จำนวน 3 ครั้ง ตำบลราไวย์ จำนวน 3 ครั้ง และตำบลวิจิต จำนวน 4 ครั้ง

4. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนวิเคราะห์องค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 12 ครั้ง

5. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนถอดบทเรียน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับหน่วยงาน นักวิชาการ ผู้สูงอายุ จำนวน 1 ครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสำรวจบริบทพื้นที่จัดสวัสดิการสังคมใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามหัวข้อที่กำหนด และเขียนเรียบเรียงเป็นความเรียง

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปการสัมภาษณ์ระดับลึก การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนวิเคราะห์องค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย การจัดเวทีแลกเปลี่ยนถอดบทเรียน 3 ระดับ มีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการประมวลผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นระยะ ๆ ทุกครั้งที่สิ้นสุดกระบวนการเชิงคุณภาพ เกิดการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่ได้รับ โดยมีการจัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุป ดีความผลที่ได้ รวมทั้งตรวจสอบความน่าเชื่อถือ เชื่อมโยงข้อมูลตามกรอบแนวคิดหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีและเรียบเรียงเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ คือ จัดให้มีสวัสดิการเกี่ยวกับค่าชดเชย ค่าทดแทน การรักษาพยาบาล กองทุนหมุนเวียนโดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เงินสมทบเพื่อช่วยเหลือและเน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรร่วมมือกันให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุด้านที่อยู่อาศัย เงินช่วยเหลือจากการเสียชีวิต และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจัดให้มีโครงการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ จัดโครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน เพิ่มกิจกรรมให้ผู้สูงอายุและลูกหลานได้ทำร่วมกัน เพื่อดูแลผู้สูงอายุ ไม่ผลักภาระให้กับหน่วยงานภาครัฐโดยร่วมมือกับศูนย์พัฒนาอาชีพผู้สูงอายุที่กระจายอยู่ตามตำบลรัชฎา ตำบลเกาะแก้ว ตำบลฉลอง ตำบลไม้ขาว ตำบลกมลา การมีส่วนร่วมในการ

ทำงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ต้องทำงานร่วมกันทั้งด้านภาคประชาชน ผู้สูงอายุ และภาคเครือข่ายจัดให้มีสถานที่
ออกกำลังกายทำกิจกรรมหรือประชุมของผู้สูงอายุ เป้าผู้สูงอายุไม่เพียงพอดำรงชีพในปัจจุบัน เนื่องจาก
ภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยว มีค่าครองชีพสูง และในแต่ละเดือนก็ออกไม่ตรงตามกำหนด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ความร่วมมือกันของบุคคล
ที่มีจิตอาสา รวมกันเป็นเครือข่าย ภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ภาคชุมชน กองทุนสวัสดิการสังคม ที่จะพัฒนาศักยภาพ
ของผู้สูงอายุ เป็นคลังปัญญา จัดโครงการที่ตรงตามความต้องการและแก้ปัญหาผู้สูงอายุได้ มีการเตรียมความพร้อม
ด้านต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุ มีคนรุ่นใหม่เข้าร่วมกิจกรรมด้วย ตลอดจนการอำนวยความสะดวก ให้ผู้สูงอายุในการ
เข้ารับบริการจากหน่วยงานต่าง ๆ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ นโยบายของภาครัฐ
เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมช่วยเหลือผู้สูงอายุไม่ชัดเจน ไม่เพียงพอ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ
การพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนชนไม่มีความต่อเนื่อง ความล่าช้าในการรับสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุไม่ได้
วางแผนที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

การบริหารจัดการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุและการ
สนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เรื่อง สิทธิสวัสดิการต่าง ๆ ให้มากขึ้น การให้ความรู้เพียงพอและประชาสัมพันธ์
เรื่องสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ การบูรณาการจากหน่วยงาน 3 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวง
สาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การทำ Social Map เก็บรวบรวมข้อมูลของ
ประชากรที่อยู่ในพื้นที่เพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการสวัสดิการให้ได้ทั่วถึง การสร้างความร่วมมือเป็น
อาสาสมัคร เป็นจิตอาสาในการดูแลผู้สูงอายุ โดยประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานต่าง ๆ การกระจายอำนาจอย่าง
จริงจังพร้อมทั้งกระจายงบประมาณให้แก่ท้องถิ่น การกระจายสินค้า หาช่องทางจัดจำหน่ายสินค้า ของ
ผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม การจัดการความรู้เกี่ยวกับอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
อย่างต่อเนื่อง ควรมีการลงพื้นที่ สำรวจปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

อภิปรายผลได้ว่า การจัดระบบสวัสดิการสังคมแบบพหุลักษณะภายใต้การบูรณาการความร่วมมือของ
องค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์และภาคส่วนอื่น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการ
จัดบริการทางสังคม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมชัย จิตสุชน และคณะ (2554)
ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของระบบสวัสดิการสังคม 4 เสา โดยเฉพาะเสาที่ 4 ที่กล่าวถึง การสนับสนุนหุ้นส่วน
ทางสังคม (Social Partnership Support) ซึ่งหมายถึง หนึ่งในมาตรการทางสังคมของการสร้างสังคม
สวัสดิการที่เป็นการดำเนินการขององค์กรชุมชน ภาคธุรกิจ เอกชนที่เข้ามาช่วยเหลือรับผิดชอบต่อปัญหาสังคม

และกิจการประกันภัยของเอกชน การรวมกลุ่มขององค์กรชุมชนที่เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาการดำเนินกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม และการประกันภัยของเอกชน ประกันชีวิต ประกันวินาศภัย

รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของพื้นที่เป้าหมาย 3 ตำบลพบว่า ประชากรผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ สนใจกับกิจกรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น โดยมีการร่วมมือกันระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้ผู้สูงอายุได้รู้จักกันเพิ่มขึ้น รู้จักเพื่อนผู้สูงอายุคนใหม่ ตลอดจนให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างบุคคลในครอบครัวด้วย สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการดูแลแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ มีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรม สมาคม สโมสร ทำกิจกรรมนันทนาการ ออกกำลังกาย ศึกษาดูงาน แข่งกีฬาพื้นบ้าน และผลที่ได้รับเรื่องการจัดสังคมสวัสดิการแบบบูรณาการ พบว่า กลไกภาครัฐภาครัฐควรเข้ามาดูแล และเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ควรให้รัฐบาลมีการเพิ่มสวัสดิการสังคมมากกว่านี้ รัฐบาลควรรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นและช่วยแก้ไข ปัญหาในชุมชนกลไกภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมดูแลรวมถึงการให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุกว่านี้ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการตรวจสอบจำนวนผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้มีการดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้ความช่วยเหลือ และทำงานร่วมมือกัน กลไกภาคองค์กรชุมชนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมดูแลซึ่งกันและกันทั้งเพื่อนบ้านและบุคคลในชุมชน ช่วยกันสอดส่องดูแลผู้สูงอายุภายในชุมชน เพื่อให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น ชุมชนมีการส่งเสริมด้านอาชีพและสร้างกิจกรรมอภิปรายผลได้ว่า การบูรณาการการทำงานร่วมกัน โดยมีกลุ่มผู้สูงอายุเป็นเป้าหมายร่วมกัน จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อหน่วยงานที่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ครอบคลุม ทั้งถึง ถ้วนหน้า และกลุ่มผู้สูงอายุเอง ก็ได้รับการดูแลตามสภาพปัญหาและความต้องการที่จะขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารจัดการสวัสดิการสังคมตามนโยบายของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2560 – 2564 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2552) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่าเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาคนและสังคมเพื่อความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน” โดยมียุทธศาสตร์ที่ 4 เรื่องการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย มีกลยุทธ์ 2 กลยุทธ์ ได้แก่ สร้างสมดุลระหว่างสวัสดิการถ้วนหน้าและแบบมุ่งเป้า และเสริมศักยภาพหุ้นส่วนการพัฒนาด้านสวัสดิการเพื่อเพิ่มความสามารถในการจัดสวัสดิการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สุวรรณ เทชะธีระปรีดา (2557) เรื่อง การบริหารจัดการกิจกรรมนันทนาการเพื่อผู้สูงอายุของเทศบาล ตำบลหนองน้ำใส อำเภอสัตหีบ จังหวัดนครราชสีมา พบว่าเครื่องมือหนึ่งที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและใจที่ดี คือ การจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้สูงอายุโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาหนุนเสริมหรือบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเมื่อพิจารณากิจกรรมนันทนาการเป็นรายด้านเรียงลำดับความพึงพอใจและความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมสูงสุด คือ 1) กิจกรรมการเข้าสังคม 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว 3) กิจกรรมการออกกำลังกาย และ 4) กิจกรรมงานอดิเรก และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของอารดา ชีระเกียรติกำจร (2554) เรื่องคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษางานวิจัยที่

เกี่ยวข้องพบประเด็นหลักที่เป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ สุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในท้องถิ่นจะดีได้ จำเป็นต้องมีพฤติกรรมสุขภาพด้านการออกกำลังกาย พฤติกรรมสุขภาพด้านการจัดการความเครียด ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพร่างกายที่ดีและด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของพื้นที่เป้าหมาย 3 ตำบล พบว่า มีผู้สูงอายุจำนวนมากและ กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงต้องมองว่าผู้สูงอายุเป็นคลังปัญญา ต้องมีจิตอาสาพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ เหล่านี้ ผู้สูงอายุต้องคำนึงถึงสุขภาพ การเงิน และความพร้อม ด้านการออมเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น ต้องมี เครือข่ายที่เป็นคนรุ่นใหม่เข้ามาดูแลจึงต้องสร้างเด็กรุ่นใหม่ มีการบูรณาการ ดำเนินการไปพร้อมกันทุกภาค ส่วน ทุกหน่วยงาน และกองทุนสวัสดิการชุมชนต้องมีความเข้มแข็งมากขึ้น การจัดการกิจกรรมที่คำนึงถึงความ พร้อมของพื้นที่เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับจากการศึกษาวิจัยของ เกรียงศักดิ์ หอนงาม (2551) เรื่อง ความต้องการ ด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญ อำเภอสว่าง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการได้รับการจัดสวัสดิการทางสังคมอยู่ในระดับสูงจากข้อมูลที่ได้รับ องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมของประชาชนก่อนเข้าวัย สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการทั่วไป

1. ควรพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสวัสดิการผู้สูงอายุ ให้มีความรู้รอบด้านที่ จะปฏิบัติงานในหน้าที่ได้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุ โดยต้องมุ่งเน้นการดำเนินงานตามภารกิจที่เหมาะสม กับสถานการณ์ผู้สูงอายุในพื้นที่เป็นสำคัญ
2. ควรกระจายอำนาจการบริหารจัดการงาน เงิน คน ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เพื่อที่จะสามารถสนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ตรงตามสภาพความจำเป็นเร่งด่วนและไม่เกิด ความซ้ำซ้อนกันในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2552). *ทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของ ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญ วานิชย์.

เกรียงศักดิ์ หอนงาม. (2551). *ความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา : องค์การบริหาร ส่วนตำบลเพ็ญ อำเภอสว่าง จังหวัดอุดรธานี*. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต การปกครองท้องถิ่น, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (คอบข.). (2559). บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การวิจัย
รายประเด็นด้านผู้สูงอายุและสังคมสูงอายุ (พ.ศ. 2556-2559). สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 10, 2561,
จาก <http://www.kmutt.ac.th/rippc/nrct59/34s10>.
- สมชัย จิตสุชน และคณะ. (2554). สู่ระบบสวัสดิการสังคมถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2560. งานวิจัย. กรุงเทพฯ:
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สุวรรณา เตชะธีระปรีดา. (2557). การบริหารจัดการกิจกรรมนันทนาการเพื่อผู้สูงอายุของเทศบาล
ตำบลหนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ กันยายน 19, 2560,
จาก www.vu.ac.th/apheitvu/journal/v3n2/8.
- สำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ต. (2560). ข้อมูลประชากรตามทะเบียนราษฎร์. ภูเก็ต.
- อารดา ธีระเกียรติกำจร. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.
สืบค้นเมื่อ กันยายน 19, 2560, จาก www.vu.ac.th/apheitvu/journal/v3n2/8.